

LÆSEKREDSE

Vi kan godt lide læsekredse, fordi vi lærer mere. Vi får et større ordforråd og lærer flere udtryk, og vi lærer at læse. Et eksempel er to drenge fra min klasse, der hedder Ayoub og Kavi, som lærte at læse i læsekredse. Hvorfor? Fordi de ønskede at vide, hvad der foregik i læsekredsene, og at diskutere med os, og da de ikke kunne læse, var de nødt til at gøre en indsats, og de øvede sig og læste bogen igen, indtil de endelig lærte at læse takket være en stor indsats. [Dette var også muligt] da de, når de læste bøgerne til læsekredsene, havde nogen at læse med derhjemme, slægtninge eller venner, som kom på besøg og hjalp dem med at læse.

Ania, en 10-årig elev, forklarer hvad læsekredse er i Europa-Parlamentet.

LÆSEKREDSE

BAGGRUND

Læsekredse (Dialogic Literary Gatherings – DLG) er et af de **vellykkede uddannelsestiltag** (Successful Educational Actions – SEA'er), der er udpeget i **INCLUD-ED**¹-forskningsprojektet. I INCLUD-ED analyserede man uddannelsesstrategier, som bidrager til at afhjælpe ulighed og fremme social samhørighed, og strategier, der genererer social udstødelse, med særlig fokus på sårbare og marginaliserede grupper. SEA'erne, der understøtter uddannelsen af elever i risikogruppen, har **universelle komponenter, som har vist sig at kunne anvendes** i meget forskellige sammenhæng og sikre et vellykket uddannelsesforløb. Læsekredse bruges til at forbedre børns og unges uddannelse i forskellige sammenhæng i hele verden.

Betydningen af at kunne læse i nutidens samfund er indlysende. Da læsefærdigheder er grundlæggende **for den videre læring**, vil elever med læsevanskeligheder uvægerligt få alvorlige problemer med andre fag. Omvendt letter gode læsefærdigheder adgangen til andre fag på skoleskemaet og mindsker i det hele taget risikoen for at gå en klasse om og droppe ud af gymnasiet. Med andre ord hænger læsevanskeligheder sammen med højere tal for **underpræsting, segregering, skolefrafald og ulighed i uddannelse**. Dette påvirker især forskellige minoriteter såsom indvandrere- og romaer, der meget ofte segregeres gennem formelle og uformelle procedurer i forskellige skolesammenhæng, herunder også i den skole, hvor de allerede er indskrevet.

I tråd med den læringsvidenskabelige dokumentation, specifikt om læsning, øger læsekredse omfanget og kvaliteten af interaktionerne mellem alle elever gennem en dialogisk tilgang til læring. Teorien om dialogisk læring² går ud på, at eleverne opnår dyb forståelse af emnet ved at deltage i processer med personlig og social transformation gennem dialoger, som er ligeværdige, og som anerkender og bygger på den enkeltes kulturelle intelligens. Dialogisk læring har fokus på transformation, styrker den instrumentale dimension af dialogen, bygger på solidaritet, fungerer som kilde til skabelse af mening og fremmer ligeværdigheden mellem forskellige baggrunde.

Læsekredse kan bruges som en uafhængig øvelse, men de anvendes også i skoler som **læringsfællesskaber** sammen med andre SEA'er såsom interaktive grupper og familieuddannelse. Læringsfællesskaber er et projekt baseret på en foranstaltning for hele skolen, der skal modvirke skolefrafald og forbedre skolens resultater og den sociale samhørighed via gennemførelsen af SEA'er. De forbedringer, der blev opnået på disse skoler, fik Europa-Kommissionen og Europarådet til at anbefale *skoler som læringsfællesskaber* som en af metoderne til at mindske skolefrafaldet og forbedre læringsudbyttet³.

HVORDAN FUNGERER LÆSEKREDESE?

Læsekredse er en dialogbaseret læseaktivitet baseret på to principper: læsning af **klassiske litterære værker** (f.eks. *Romeo og Julie*, *Odysséen* eller *Don Quixote*) og derefter **udveksling af meninger, fortolkninger og overvejelser** ved brug af den dialogiske læringsmetode.

Læsekredse er tilrettelagt som følger: Inden mødet vælger klassen et klassisk litterært værk og aftaler, hvor mange sider der skal læses inden næste møde. De enkelte deltagere læser herefter

¹ Alle de oplysninger, der præsenteres her, kommer fra INCLUD-ED-projektresultaterne.

² Aubert, A., Flecha, A., García, C., Flecha, R., & Racionero, S. (2008). *Aprendizaje dialógico en la sociedad de la información*. Barcelona: Hipatia, Flecha, R. (2000). *Sharing Words: Theory and Practice of Dialogic Learning*. Lanham, M.D: Rowman & Littlefield.

³ Meddelelse fra Kommissionen (januar 2011). *Læsning af problemet med elever, der forlader skolen for tidligt: Et vigtigt bidrag til dagsordenen for Europa 2020*.

teksten derhjemme og udvælger den passage, som de bedst kunne lide, eller som fangede deres opmærksomhed, og fremlægger passagen på mødet. På mødet giver ordstyreren ordet til de enkelte deltagere, der læser passagen højt og forklarer, hvorfor de har valgt den. Herefter giver ordstyreren ordet til andre deltagere, således at de kan diskutere det pågældende afsnit. Samme procedure gentages for hvert afsnit under hele mødet.

Læsekredse gennemføres med **børn** og derudover med **familiemedlemmer** som en familieuddannelsesaktivitet. Læsekredse forbedrer børnenes sprogfærdigheder og styrker deres direkte kontakt til regional kultur, international klassisk kultur og historie, også med udgangspunkt i deres egne erfaringer. Læsekredse gør op med den antagelse, at elever og familier med lav socioøkonomisk status ikke kan være interesseret i klassisk litteratur, da vi kan finde elever, som læser Odysseen og taler om og reflekterer over idéerne i bogen på en dialogisk måde, samtidig med at elevernes læse- og skrivefærdighed og generelle læring styrkes.

I læsekredse, der anvendes som familie- og lokalsamfundsuddannelse, mødes forskellige voksne for at læse og drøfte bøger som f.eks. Joyces *Ulysses* og García Lorcás *Bernarda Albas hus*. Familiemedlemmer og medlemmer af lokalsamfundet, der deltager i en sådan aktivitet, fremmer deres egen og deres børns læring. Dette er muligt, fordi den instrumentelle læring er et afgørende element, som opfylder deltagernes behov og krav. Læsekredse højner de pågældende familiers uddannelsesniveau og ændrer interaktionerne mellem dem og forbedrer også skolebørnenes læring.

Indholdet af læseplanen for skoler, som tilrettelægger læsekredse, er den samme som for andre skoler, og lærerne skal opfylde de standarder, som regeringen har fastlagt. I læsekredse er der især fokus på læseplanens indhold for så vidt angår læse- og skrivefærdighed, litteratur og historie. Som andre SEA'er har læsekredse til formål at bryde den negative "Matthew-effekt", der indebærer, at der ydes mindre støtte til elever med større vanskeligheder, da alle får adgang til ekspertise, især indhold af høj kvalitet til de dårligst stillede. Lærerne gennemgår et grunduddannelsesforløb, hvor de lærer om hele det videnskabelige grundlag for denne praksis. Lærerne tilrettelægger læsekredsene og bestemmer selv, hvornår de skal bruges. Læsekredse kan være en supplerende aktivitet, og i så fald erstatter de ikke andre aktiviteter, f.eks. forelæsninger. Lærerne er også ansvarlige for den korrekte gennemførelse af læsekredse. Når de anvendes som en familieuddannelsesforanstaltning eller som en forlængelse af læringstiden for elever, kan studiekredsens ordstyrer være en frivillig.

I skoler, der anvender læsekredse, træffes beslutningerne om, hvilken støtte eleverne har behov for, på grundlag af de almindelige procedurer, men forældre, lærere, frivillige og elever inddrages i dialogprocesser for vurdering af og aftaler om læring. Når en elev har problemer med at læse eller forberede sit bidrag til mødet i læsekredsen, ydes der støtte i skolen, idet eleverne kan forberede sig til mødet i læsekredsen sammen med en støttelærer eller en mere kompetent medstuderende. Det kan endvidere aftales med familien, at barnet får hjælp fra familien til at forberede læsningen i hjemmet. Ud over interne procedurer bruger de lærere og skoler, der anvender læsekredse, standardevalueringsinstrumenterne (f.eks. standardiserede test), og læsekredse burde gøre det lettere for alle elever at bestå enhver form for test, navnlig test i læse- og skrivefærdighed.

Anvendelsen af læsekredse medfører ikke yderligere omkostninger for skolerne eller eleverne, og skolerne modtager ikke yderligere midler til tilrettelæggelsen af disse læsekredse. Da læsekredse mobiliserer ressourcer, der allerede findes i lokalsamfundet (familiemedlemmer, medlemmer af lokalsamfundet og eleverne selv) til fremme af alle elevers læring, er der tale om et bæredygtigt uddannelsesinitiativ.

BEHOV/UDFORDRING

- Fremmøde og fastholdelse i uddannelse
- Mindskelse af adfærdsproblemer
- Læringsmotivation
- Børns emotionelle trivsel, solidaritet og venskaber
- Læringsresultater
- Multikulturel sameksistens
- Højnelse af familiernes uddannelsesniveau
- Forholdet mellem eleven, familien og skolen

INTERVENTIONSLEVEL

Læsekredse er rettet mod alle, der modtager undervisning i et undervisningscenter. Læsekredse blev udviklet af Escola d'Adults de La Verneda – Sant Martí, et læringsfællesskab, der blev oprettet for over 35 år siden i et fattigt kvarter i Barcelona. I dag anvendes læsekredse i mange forskellige typer skoler og på mange niveauer, herunder i dagtilbud, grundskoler og gymnasier samt i voksenundervisningscentre (livslang læring og/eller uddannelse i tilknytning til adgangen til at få en ny chance i skolen) og endog i fængsler. De skoler, der anvender læsekredse, kan være offentlige, private, religiøse, ikke-religiøse, beliggende i fattige kvarterer og middelklasse- og overklassekvarterer. Selv om alle elever deltager, er læsekredse navnlig til gavn for socioøkonomisk dårligt stillede elever, minoritetsgrupper og elever med indlæringsvanskeligheder eller handicap.

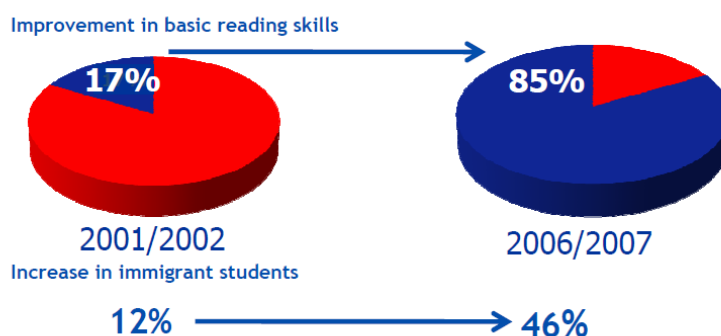
INTERVENTIONSINTENSITET

Læsekredse oprettes løbende gennem skoleåret, og alle elever i klassen deltager uden undtagelse. Teksternes høje kvalitet og den interaktive forståelses- og fortolkningsproces giver elever med ringe læsefærdighed mulighed for at klare sig meget bedre i læsekredse end i andre typer aktiviteter til fremme af læse- og skrivefærdigheden. Den enkelte lærer bestemmer selv, om han ønsker at tilrettelægge læsekredse ugentligt, månedligt, to gange om ugen eller med en anden hyppighed.

RESULTATER

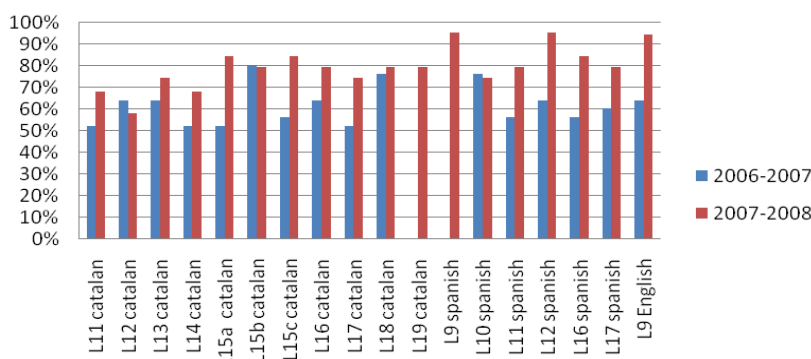
Nogle af de vigtigste resultater⁴ af læsekredse er: 1) forbedring af elevernes instrumentelle færdigheder i sproglaterede aktiviteter, 2) inddragelse af lokalsamfundet i læringsprocessen og skolen, 3) forbedring af sameksistensen mellem elever af forskellig oprindelse og 4) fremme af refleksion og argumentation. Disse resultater eksemplificeres ved beskrivelse af sager fra en bestemt skole.

Mare de Déu de Montserrat-skolen (Terrassa – Spanien) er et forbilledligt eksempel på de forbedringer, der er opnået som følge af indførelsen af SEA'er (læsekredse og andre tiltag). Dette læringsfællesskab er beliggende i udkanten af Terrassa, hvor der er en høj koncentration af familier med lav socioøkonomisk status og et højt arbejdsløsheds- og fattigdomsniveau. Et stort antal elever kommer fra Marokko eller Latinamerika, og nogle af børnene er romaer. Denne skole blev omdannet til et læringsfællesskab og indførte en række SEA'er i skoleåret 2001/2002. Der tilrettelægges læsekredse med deltagelse af elever og deres familiemedlemmer. Resultaterne af eksterne evalueringer viser, at procentdelen af elever, som består den officielle prøve i læsefærdigheder, steg fra 17 % til 85 % i løbet af 5 år (2001-2006). Samtidig steg antallet af elever med indvandrerbaggrund fortsat, og i 2011 udgjorde de over 70 % af det samlede elevtal.

Procentvis forbedring af grundlæggende læsefærdigheder (2001-2016), Kilde: INCLUD-ED-projektet.

Data om sprogfærdigheder for det følgende skoleår viste den samme tendens til forbedring:

⁴ Følgende kvantitative data vedrører en skole, der har gennemført en række SEA'er, og virkningen af læsekredse kan derfor ikke ses isoleret. Jo flere gennemførte SEA'er, desto flere forbedringer opnår skolerne.

Grundlæggende sprogfærdigheder (2. klasse). Kilde: INCLUD-ED-projektet.

Selv om skolefrafald meget ofte er knyttet til overrepræsentationen af elever med indvandrerbaggrund, viser dette eksempel, at en vellykket skolegang ikke afhænger af den etniske sammensætning i klasseværelset, men af de anvendte metoder. Dette eksempel viser, hvordan anvendelsen af forskningsbaserede strategier, der har vist sig at fungere godt, f.eks. læsekredse, kan være af afgørende betydning for forbedringen af elevresultaterne.

I Mare de Déu de Montserrat-skolen har marokkanske kvinder tilrettelagt en meget populær læsekreds. **Familiemedlemmernes aktive deltagelse** og deres interesse i uddannelse **viser, at stereotyper** om migranternes interesser og succes i skolen **er forkerte**. Deres inddragelse i læsekredse bidrager også til deres børns uddannelsesmæssige succes, når **interaktionerne om læsningen** (både børns og voksnes læsekredse) deles i hjemmet:

I dag taler vi ved middagsbordet om de bøger, vi læste i læsekredsen. Jeg fortæller mine børn og min mand om de diskussioner, vi har haft i læsekredsen. Også ting om de bøger, vi læste (marokkansk mor)⁵.

Læsning af verdenslitteratur fører deltagerne ind i dybe overvejelser og diskussioner om universelle og tidløse emner som kærlighed, krig eller venskab, og eleverne kan drage paralleller mellem historien og deres eget liv.

I læsekredsene diskuterer vi, hvad der sker med os, og vi relaterer det til bøgerne. Vi har haft en række meget vigtige debatter, f.eks. om loyalitet, kærlighed, også om følelser, "cool" følelser, religioner, venskab, tapperhed, forsigtighed... ja, meget vigtige aspekter. Vi har allerede læst flere bøger, så nu er vi begyndt at sammenligne karaktererne i en bog med karaktererne i andre bøger. Et eksempel er Odysseus i Odysseen og Don Quixote i Don Quixote of La Mancha. Engang diskuterede vi... vi mente, at Don Quixote var modigere, og andre mente, at Odysseus var modigere. Det blev konkluderet, at den modigste er den, som ser tingene i øjnene, uanset om det er i fantasien eller i virkeligheden. Vi foretog også en sammenligning mellem Odysseen og Don Quixote, og det var, om de havde det samme mål, begge gjorde ting af kærlighed, for en kvinde. Det var også en debat, som vi alle husker (10 år gammel pige, der har deltaget i en læsekreds).

⁵ De Botton, L., Girbes, S., Ruiz, L., & Tellado, I. (2014). Moroccan mothers' involvement in dialogic literary gatherings in a Catalan urban primary school: Increasing educative interactions and improving learning. *Improving Schools*, 17(3), s. 241-249. doi: 10.1177/1365480214556420. s. 246.

Disse debatter har ikke kun en indvirkning på læringen, men forbedrer også sameksistensen og forståelsen blandt deltagerne, som illustreret i følgende citat:

Læsekredsene skaber rum for dialog, der før var langt vanskeligere at fremme. De skaber bedre forbindelser mellem unge. De unge spørger om bøgerne, om de synspunkter, der kommer til udtryk i læsekredsene, de taler med andre klassekammerater, som de ikke talte med før. De ser på deres klassekammerater på en anden måde. De slægtninge, som deltager i læsekredsene, får desuden lettere ved at forstå, hvad der foregår i skolerne, hvad der foregår blandt eleverne (gymnasielærer).⁶

På grund af de positive resultater er antallet af skoler, der tilrettelægger læsekredse, steget betydeligt siden 1990'erne. I øjeblikket **tilrettelægger over 200 skoler i Europa og over 300 skoler i Latinamerika læsekredse.**

Udbredelsen af læsekredse i skoler og lande er en succes, men også en udfordring og en risiko for opretholdelsen af de principper, der ligger til grund for dette SEA. Når skoler og fagfolk sidestiller læsekredse med aktiviteter, der ikke indebærer læsning af klassisk litteratur, forvrider de metoden. Sådanne aktiviteter bør kaldes noget andet. I andre tilfælde skifter lærere, der oprindeligt ikke er overbevist om, at det er vigtigt at anvende klassisk litteratur, mening, når de sammenligner typen af interaktioner og læring, der finder sted med disse bøger, med andre.

REFERENCER

- De Botton, L., Girbes, S., Ruiz, L., & Tellado, I. (2014). Moroccan mothers' involvement in dialogic literary gatherings in a Catalan urban primary school: Increasing educative interactions and improving learning. *Improving Schools*, 17(3), s. 241-249. doi: 10.1177/1365480214556420. <http://imp.sagepub.com/content/17/3/241.abstract>
- Flecha, R. (2015). *Successful Educational Action for Inclusion and Social Cohesion in Europe*. Springer Publishing Company. http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-11176-6_4
- Flecha, R., García, R., & Gómez, A. (2013). Transferencia de tertulias literarias dialógicas a instituciones penitenciarias. *Revista De Educación*, 360, s. 140-161. doi: 10.4438/1988-592X-RE-2013-360-224. http://www.mecd.gob.es/revista-de-educacion/numeros-revista-educacion/numeros-anteriores/2013/re360/re360_08.html
- García, R., Girbés, S., & Gómez, G. (2015). Promoting Children's Academic Performance and Social Inclusion in Marginalized Settings: Family and Community Participation in Interactive

⁶ Serrano, M., & Mirceva, J. (2010). Dialogic imagination in literacy development. *Journal of Psychodidactics*, 15(2), s. 191-205. doi: ttp://dx.doi.org/10.1387/RevPsicodidact.820, s. 201.

Groups and Dialogic Literary Gatherings. In L.D. Hill.; F. J. Levine. *World Education Research Yearbook 2015* (In Press). New York: Routledge.

INCLUD-ED Consortium. (2009). *Actions for success in schools in Europe*, Bruxelles: Europa-Kommissionen.

Pulido, C., & Zepa, B. (2010). La interpretación interactiva de los textos a través de las tertulias literarias dialógicas. *Signos*, 43(2), s. 295-309, hentet fra: <http://www.scielo.cl/pdf/signos/v43s2/a03.pdf>.

Serrano, M., & Mirceva, J. (2010). Dialogic imagination in literacy development. *Journal Of Psychodidactics*, 15(2), s. 191-205. doi: <http://dx.doi.org/10.1387/RevPsicodidact.820>.
<http://www.ehu.es/ojs/index.php/psicodidactica/article/view/820>

Soler, M. (2004). Reading to Share: Accounting for others in dialogic literary gatherings. In M. -C. Bertau (Ed.), *Aspects of the Dialogic Self. International Cultural-Historical Human Sciences* (s. 157-183).

YDERLIGERE OPLYSNINGER

Learning Communities – Tertulias Dialógicas (Instituto Natura). Video om læsekredse (på spansk): <https://www.youtube.com/watch?v=NfL5PfrJ9yY>

KONTAKTOPLYSNINGER

CREA. Community of Researchers on Excellence for All.

E-mail: crea@ub.edu

Websted: <http://crea.ub.edu>